

Χρίστος Τουλιάτος

Το πρόσφατο άρθρο «Neoliberalism: Oversold?» [1] τριών ερευνητών οικονομολόγων του ΔΝΤ άνοιξε εκ νέου μια συζήτηση για τους προσανατολισμούς του Ταμείου. Μια συζήτηση που οδήγησε διάφορες πολιτικές και δημοσιογραφικές φωνές να ξαναθέσουν στον δημόσιο διάλογο την άποψη ότι το Ταμείο αλλάζει ρότα, ότι στρέφεται κατά του νεοφιλελευθερισμού, αφήνοντας να εννοηθεί ή ακόμα και λέγοντας ανοιχτά ότι αυτή η «αντίθεση» πρέπει να αξιοποιηθεί [2]. Θυμίζοντάς μας τις αλήστου μνήμης αναλύσεις δημοσιολόγων του ΣΥΡΙΖΑ τους προηγούμενους μήνες σε σχέση με αυτό. Στα φεγγάρια βέβαια που τόνιζαν τέτοιες πλευρές αναλύσεων του ΔΝΤ και τη θετική (πάγια) γνώμη του για διαγραφή μέρους του χρέους, και όχι στα φεγγάρια που αναδείκνυαν την (εξίσου πάγια...) επίμονη προσήλωση του Ταμείου σε εντελώς νεοφιλελεύθερα «διαρθρωτικά» μέτρα και λιτότητα.

Θεωρούμε ότι τέτοιου τύπου αναλύσεις και προσεγγίσεις είναι εξαιρετικά επιφανειακές, ότι συσκοτίζουν το πραγματικό πολιτικό επίδικο και ότι συχνά αντικαθιστούν τις οικονομικές και πολιτικές εκτιμήσεις με τους απλούς επικοινωνιακούς χειρισμούς. Γι' αυτούς τους λόγους, όχι απλώς δεν έχουν τίποτα ουσιαστικό να προσφέρουν αλλά οδηγούν και σε εντελώς λανθασμένες εκτιμήσεις και πολιτικές επιλογές. Δεν πρόκειται να τεκμηριώσω αναλυτικά αυτή την άποψη στη βάση της γενικής άποψής μου, που εδράζεται στη μαρξιστική πολιτική οικονομία. Είναι μάλλον περιττό πλέον να τεκμηριώνει ξανά κανείς τη γνωστή και θεμελιακή επιμονή του ΔΝΤ στα νεοφιλελεύθερα μέτρα προσαρμογής με έμφαση σε πολιτικές που αποτελούν τον πυρήνα της νεοφιλελεύθερης ρύθμισης, στις πολιτικές αύξησης της ευελιξίας στην αγορά εργασίας. Αυτό δεν τέθηκε ποτέ σε αμφισβήτηση, ούτε και στο πρόσφατο άρθρο, όπως θα δούμε παρακάτω. Θα αναφερθώ στο ίδιο το άρθρο για το οποίο τόσος ντόρος έγινε, ένα άρθρο που είναι εντελώς ξεκάθαρο τι λέει και που δεν αφήνει περιθώρια για παρανοήσεις και επικοινωνιακού τύπου ερμηνείες. Και αυτό που θέτει προς συζήτηση είναι ένα τροποποιημένο μείγμα νεοφιλελεύθερης πολιτικής με σχετική αύξηση του ελέγχου κίνησης κεφαλαίων διεθνώς και σχετική μείωση της λιτότητας ώστε να μη

στραγγαλίζει εντελώς την «ανάπτυξη». Προσοχή: για τις ήδη αναπτυγμένες χώρες και όχι για τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου...

Είναι απαραίτητη μια θεωρητική επισήμανση που θα διευκολύνει την κατανόηση του τι όντως παίζεται και σε ποια διαμάχη παίρνει θέση το Ταμείο. Τι είναι τελικά ο νεοφιλελευθερισμός; Ο νεοφιλελευθερισμός είναι ένα γενικό σύστημα κοινωνικής ρύθμισης, ένα γενικό πρότυπο καπιταλιστικής συσσώρευσης που επεκτάθηκε μετά την κρίση της δεκαετίας του 1970 ως απάντηση των δυνάμεων του κεφαλαίου για την υπέρβασή της. Η έμφασή του βρίσκεται στις πολιτικές αναδιάρθρωσης των αγορών εργασίας εις βάρος των εργαζομένων, στην αύξηση και θεσμοποίηση των ανταγωνιστικών κινήτρων στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών και στην εκχώρηση περισσότερου οικονομικού χώρου στην αγορά με άμεσες ιδιωτικοποιήσεις ή ένταση της ανταποδοτικής λειτουργίας με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια σε λειτουργίες που μέχρι πρότινος καλύπτονταν από τον δημόσιο-κρατικό τομέα.

Ακριβώς επειδή αποτελεί γενικό σύστημα κοινωνικής ρύθμισης, για μια ολόκληρη περίοδο θεμελιακές παραδοχές αυτού του συστήματος είναι παραδεκτές σε περισσότερες από μία (αστικές) οικονομικές θεωρίες. Ο νεοφιλελευθερισμός δεν ταυτίζεται στενά με μια συγκεκριμένη οικονομική σχολή (π.χ. τον μονεταρισμό ή τη Νέα Κλασική Σχολή, που αποτελούν επιθετικές υπερασπίσεις ακραίων νεοφιλελεύθερων επιλογών). Για παράδειγμα, η μακροοικονομική αμφισβήτηση της δυνατότητας ύπαρξης πλήρους απασχόλησης με τη «θεωρητική» υποστήριξη ενός «φυσικού» ποσοστού ανεργίας για κάθε οικονομία -που κυριάρχησε μετά την κρίση του '70 στο έδαφος της αυξανόμενης ανεργίας- είναι παραδεκτή όχι μόνο από τον μονεταρισμό αλλά και από τη Νέα Κεϋνσιανή Σχολή. Για την ακρίβεια, η αποδοχή τέτοιων παραδοχών ορίζει και την απόκλιση της Νέας Κεϋνσιανής Σχολής από τον εφαρμοσμένο μεταπολεμικό κεϋνσιανισμό (τον αποκαλούμενο νεοκεϋνσιανισμό ή νεοκλασική σύνθεση, που θεμελιώθηκε από οικονομολόγους όπως οι Σάμιουελσον, Χικς, Μοντιλιάνι, Τόμπιν κ.λπ.) και ακόμα περισσότερο από πιο ριζοσπαστικές αναγνώσεις που διεκδικούν τη θεωρητική κληρονομιά του Κέυνς (μετακεϋνσιανισμός, σχολή Καίμπριτζ) [3].

Η Νέα Κεϋνσιανή Σχολή διόλου τυχαία αναπτύχθηκε αρκετά στις ΗΠΑ και, σε αντίθεση με ό,τι ίσως πιστεύει ο περισσότερος κόσμος, έχει παίξει σοβαρό ρόλο στη χάραξη της αμερικάνικης οικονομικής πολιτικής. Σε αυτή κατατάσσονται π.χ. η σημερινή επικεφαλής της FED (Τζάνετ Γέλεν), οικονομολόγοι με σημαντική επιρροή και στον δημόσιο λόγο όπως οι Πωλ Κρούγκμαν, Στάνλεϋ Φίσερ, Τζόζεφ Στίγκλιτς και άλλοι λιγότερο γνωστοί όπως οι Γκρέγκορ Μάνκιου, Λώρενς Σάμμερς, Ντέιβιντ Ρόμερ, που όλοι σχετίζονται με το Δημοκρατικό Κόμμα (πλην του ρεπουμπλικανού Μάνκιου, πρώην επικεφαλής οικονομικού συμβούλου του Τζωρτζ Μπους Τζούνιορ, που έγινε ευρύτερα γνωστός λόγω μιας

διαμαρτυρίας στο μάθημά του στο Χάρβαρντ πριν από λίγα χρόνια, όπου οι φοιτητές διαμαρτυρήθηκαν ότι αυτά που διδάσκει δεν συνάδουν με την οικονομική κρίση που εξελισσόταν). Ακόμα πιο σημαντικό εν προκειμένω είναι να αναφέρουμε ότι και ο σημερινός οικονομολόγος επικεφαλής του ΔΝΤ (Μωρίς Όμπσφελντ) αλλά και ο προηγούμενος (Ολιβιέ Μπλανσάρ) κατατάσσονται επίσης στην ίδια σχολή. Συνεπώς, για όποιον πιστεύει απλά ότι νεοφιλελευθερισμός ίσον Ρήγκαν, Θάτσερ, Μίλτον Φρήντμαν και Σχολή του Σικάγου τίθεται το απλό ερώτημα: Πώς γίνεται η οικονομική πολιτική των ΗΠΑ της τελευταίας εικοσιπενταετίας αλλά και η πολιτική του ΔΝΤ να καθορίζονται από τέτοιους οικονομολόγους; Μήπως οι ΗΠΑ ή το ΔΝΤ ήταν από παλιά ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό; Η απάντηση είναι ό,τι αναφέραμε ήδη, δηλαδή ότι οι πολιτικές του νεοφιλελευθερισμού μπορούν να προωθούνται ανά συγκυρία από διαφορετικά «μείγματα» αστικών οικονομικών θεωριών και πρακτικών πολιτικών επιλογών.

Πιο συγκεκριμένα, σε συνθήκες ύφεσης και κρίσης (όπως στα τέλη του '70) προωθήθηκε με μονεταριστικές πολιτικές που στόχο είχαν να μειωθεί το εργατικό κόστος και να ενταθεί η πειθάρχηση της εργασίας υπό την πίεση της αυξημένης ανεργίας, να εκκαθαριστεί η αγορά από τις μη κερδοφόρες επιχειρήσεις και να ιδιωτικοποιηθούν δημόσιες επιχειρήσεις για να δημιουργηθούν συνθήκες ανόρθωσης της κερδοφορίας. Σε συνθήκες που η κερδοφορία ανέβηκε ξανά (όχι όμως στα μεταπολεμικά επίπεδα) και η συνολική ζήτηση άρχισε να αυξάνεται εκ νέου, ο νεοφιλελευθερισμός σταθεροποιήθηκε και προωθήθηκε περαιτέρω από πολιτικές που προτάθηκαν από τους νέους κεϋνσιανούς. Αρχικό υπόδειγμα ήταν οι πολιτικές στις ΗΠΑ τη δεκαετία του 1990· ακολούθησαν η Βρετανία στα τέλη της δεκαετίας αυτής με τις πολιτικές των Νέων Εργατικών των Τόνυ Μπλερ και Γκόρντον Μπράουν και η Γερμανία στις αρχές του νέου αιώνα με την ατζέντα 2010 του Σρέντερ. Κάτι παρόμοιο άλλωστε έγινε και στη χώρα μας με τις πολιτικές του «εκσυγχρονισμού», πολλοί οικονομολόγοι του οποίου σχετίζονται με την ίδια σχολή. Αυτό μας υποδεικνύει επίσης και ότι οι εκλεκτικές συγγένειες του οικονομικού επιτελείου και του προεδρικού κέντρου του ΣΥΡΙΖΑ με τέτοιους κύκλους εντός και εκτός Ελλάδας (Levy Economics Institute κ.λπ.) μόνο τυχαίες δεν είναι. Για τους προσεκτικούς αναγνώστες, η «υπεύθυνη» στροφή στον σοσιαλφιλελευθερισμό του «διχτού κοινωνικής προστασίας» για την κατώτατη οικονομική κλίμακα την ίδια ώρα που προωθούνται σκληρές πολιτικές αναδιάρθρωσης πρακτικά είχε αρχίσει να προετοιμάζεται με μείωση των προσδοκιών ήδη από το 2013 και (παρά το τι ακούστηκε τότε) σημαντική τομή σε αυτή την κατεύθυνση υπήρξε και το περίφημο «πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης».

Τι λέει το πρόσφατο άρθρο;

Το πρόσφατο άρθρο είναι αρκετά σαφές ακόμα κι αν δεν έχει κάποιος υπόψη τα παραπάνω.

Καταρχάς, ξεκαθαρίζει ευθύς εξ αρχής ότι δεν θεωρεί γενικά τον νεοφιλελευθερισμό αναποτελεσματικό, αφού υπάρχουν πολλά για τα οποία πρέπει να είμαστε ευτυχείς για τη συμβολή του. Ενδεικτικά αναφέρει ότι η νεοφιλελεύθερη ατζέντα οδήγησε στην επέκταση του διεθνούς εμπορίου (που «έσωσε εκατομμύρια από την άθλια πείνα»...), στην επέκταση των άμεσων ξένων επενδύσεων, που συνέβαλαν στη μεταφορά και τη διάχυση τεχνολογίας στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και στην «αποτελεσματικότερη» και πιο οικονομική λειτουργία πρώην δημόσιων επιχειρήσεων λόγω της ιδιωτικοποίησής τους. Είναι σαφής η αποδοχή κλασικών απολογητικών επιχειρημάτων υπεράσπισης του νεοφιλελευθερισμού όσο κι αν εμμέσως και το άρθρο ταυτίζει τον νεοφιλελευθερισμό με τις αναλύσεις του Μίλτον Φρήντμαν.

Η κριτική του άρθρου περιορίζεται, όπως ρητά λέει, στο κατά πόσο είναι αποτελεσματικές δύο συγκεκριμένες κατευθύνσεις της νεοφιλελεύθερης ατζέντας: η δραστική άρση των περιορισμών στη διεθνή κίνηση των κεφαλαίων και η αυστηρή δημοσιονομική εξυγίανση (που «μερικές φορές αποκαλείται λιτότητα» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει). Το άρθρο επιχειρηματολογεί ορθά ότι η σημαντική άρση των περιορισμών αύξησε την οικονομική αστάθεια διεθνώς, και μαζί με τη «λιτότητα» συνέβαλαν σημαντικά στην αύξηση των οικονομικών ανισοτήτων. Η αύξηση της αστάθειας και των ανισοτήτων περιορίζει, όπως λέει, τις δυνατότητες για σημαντική και διατηρήσιμη ανάπτυξη και γι' αυτό συνιστά τροποποίηση της οικονομικής πολιτικής ως προς αυτά. Σε σχέση με τις θεωρητικές αναφορές, παραπέμπει ενδεικτικά σε μελέτες και τοποθετήσεις των επιφανών οικονομολόγων του ΔΝΤ Όμπσφελντ και Φίσερ, που, όπως είπαμε ήδη, είναι νέοι κεϋνσιανοί. Στη βάση μελέτης του Όμπσφελντ υπερθεματίζει μεν για τα οφέλη της οικονομικής «ανοιχτότητας», που όμως έχει σημαντικό ρίσκο εντείνοντας την αστάθεια και θέτοντας το ερώτημα μεταξύ κόστους-οφέλους της άρσης των περιορισμών. Υπερασπίζεται την «ανοιχτότητα» της διεθνοποιημένης οικονομίας που επιτρέπει τη μεταπήδηση κεφαλαίων σε ευκαιρίες κέρδους διεθνώς και δίνει τη δυνατότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες να χρηματοδοτήσουν επενδύσεις καταφεύγοντας σε διεθνή δανεισμό (επίσης κλασικά απολογητικά νεοφιλελεύθερα επιχειρήματα). Και με βάση μια τοποθέτηση του Φίσερ εστιάζεται στην επικινδυνότητα ειδικά των βραχυπρόθεσμων κεφαλαιακών τοποθετήσεων (επενδύσεις χαρτοφυλακίου, τραπεζικές συναλλαγές, κερδοσκοπία ομολόγων κ.λπ.) προτείνοντας τη ρύθμισή τους. Κάτι που έχει προταθεί και από άλλους mainstream οικονομολόγους μετά το ξέσπασμα της κρίσης και δεν αποτελεί δα και καμία «αριστερή στροφή» για το ΔΝΤ [4].

Στη συνέχεια, το άρθρο μάλλον αποκαλύπτει και το σε ποια συζήτηση θέλει να παρέμβει. Διαπραγματεύεται τη νεοφιλελεύθερη απαίτηση για μείωση του κράτους μέσω

ιδιωτικοποιήσεων και μείωσης των κρατικών δαπανών συσχετίζοντάς τη με τον αποδεκτό στόχο για το δημόσιο χρέος και το ποσοστό του ως προς το ΑΕΠ. Αναφέρει ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί εύκολα τέτοιος γενικός στόχος καθολικής εφαρμογής και δεν υπάρχει ευρεία επιστημονική συμφωνία σε κάτι τέτοιο. Και μπαίνει στο ζουμί λέγοντας ότι μεγάλες χώρες («όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ») δεν είναι αναγκαίο να έχουν τόσο σφιχτό περιορισμό για το δημόσιο χρέος (γιατί πρακτικά είναι too big to fail). Γιατί κάτι τέτοιο περιορίζει περισσότερο τις αναπτυξιακές προοπτικές από ό,τι μειώνει το ρίσκο πιθανής κρίσης. Θυμίζει και τη σχετική συμφωνία της Λαγκάρντ στην αύξηση του μέγιστου επιτρεπόμενου επιπέδου του χρέους των ΗΠΑ, που πέρασε με διακομματική συμφωνία από το αμερικάνικο κογκρέσο. Κάτι όμως που δεν ισχύει για μικρότερες χώρες (π.χ. οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου όπως ρητά αναφέρει), οι οποίες αναγκάζονται να πάρουν σκληρά μέτρα λιτότητας επειδή δεν θα μπορούν να δανειστούν στις διεθνείς αγορές αλλιώς. Ακόμα δηλαδή και να είχαμε κάποιου τύπου «αριστερή στροφή» του ΔΝΤ, εμάς δεν θα μας άγγιζε.

Στη βάση των παραπάνω επισημάνσεων, οι ερευνητές συνιστούν μια στροφή της οικονομικής πολιτικής προς την «αναδιανομή». Και για να μην παρεξηγήσει κανείς αυτή τη διατύπωση, σπεύδουν να τη μετριάσουν σχετικά προσδιορίζοντάς την ως προς τους πιο ευάλωτους, αυτούς που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση και να αναφέρουν και τη χρησιμότητα «προαναδιανεμητικών πολιτικών» όπως η αύξηση κονδυλίων για εκπαίδευση και κατάρτιση που «αυξάνουν τις ευκαιρίες» και δεν αναδιανέμουν απλώς εισόδημα. Αναφέρονται δηλαδή περισσότερο σε (νέες κεϋνσιανές) πολιτικές «διχτού κοινωνικής ασφάλειας» και στροφής στην κατάρτιση παρά σε κλασικές αναδιανεμητικές πολιτικές. Και το άρθρο κλείνει με ένα σαφές κάλεσμα για να βρεθεί μια «νέα ισορροπία», ένα νέο μείγμα οικονομικής πολιτικής με βάση τα παραπάνω συμπεράσματα παραθέτοντας τα λόγια του πρώην επικεφαλής οικονομολόγου του ΔΝΤ Ολιβιέ Μπλανσάρ ότι «αυτό που χρειάζεται σε πολλές αναπτυγμένες οικονομίες είναι μια αξιόπιστη μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική εξυγίανση παρά μια δημοσιονομική θηλιά». Λόγια που συνάδουν πλήρως με την πρόσφατη συνέντευξη του διαδόχου του στο ΔΝΤ Μωρίς Όμπσφελντ, με τον εύγλωττο τίτλο «Εξέλιξη, όχι επανάσταση: Ξανασκεπτόμενοι την πολιτική του ΔΝΤ»[\[5\]](#).

Τα τελικά συμπεράσματα, κατά τη γνώμη μας, για το πρόσφατο άρθρο είναι μάλλον δύο. Πρώτον, είναι τροχοδεικτικό για τους προβληματισμούς εντός του Ταμείου σε σχέση με ένα άλλο μείγμα νεοφιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής που να ανταποκρίνεται αφενός σε πιθανές αλλαγές της συγκυρίας της κρίσης (κάτι που ελέγχεται αν ισχύει βέβαια). Ένα μείγμα που να αντιστοιχεί σε μια σχετικά πιο σταθεροποιημένη κατάσταση όπου ξεπεράστηκε η έντονη ύφεση και πλέον αναζητούνται οι προϋποθέσεις για την εισαγωγή στη φάση κάποιας ανάπτυξης. Δεύτερον (και δεν πρέπει να υποτιμάται λες και ο παγκόσμιος

καπιταλισμός είναι ενιαίο σύνολο και το ΔΝΤ ουδέτερος φορέας εντός του), το Ταμείο παρεμβαίνει σαφώς υπέρ των απόψεων του μεγαλύτερου μετόχου του, των ΗΠΑ, στη διεθνή συζήτηση. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι πρόσφατα ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Σόιμπλε ήταν μάλλον απομονωμένος στη σύνοδο των G7 δεχόμενος κριτική στη βάση επιχειρημάτων παρόμοιων με τα παραπάνω. Το δεύτερο συμπέρασμα δεν είναι άσχετο με το πρώτο, αφού το αν και πότε κάθε χώρα βρίσκεται πιο κοντά σε φάση ξεπεράσματος της κρίσης διαφέρει κατά περίπτωση. Το αμερικανικό κεφάλαιο φρόντισε νωρίς να πετάξει την καυτή πατάτα της κρίσης του από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού και έχοντας έτσι κι αλλιώς κατισχύσει εδώ και χρόνια έναντι των δυνάμεων της αμερικανικής εργασίας έχει πιο εύκολα την πολυτέλεια να υποστηρίζει τέτοιες πολιτικές. Ας είμαστε λοιπόν πιο υποψιασμένοι απέναντι σε τέτοιες εκθέσεις και έρευνες. Για να μην επαναληφθεί η εικόνα μαρξιστών οικονομολόγων που σχεδόν πανηγύρισαν την ομολογία του λάθους για τον πολλαπλασιαστική εκ μέρους του Ολιβιέ Μπλανσάρ [6] όταν άλλοι, πιο έμπειροι και με καλύτερη εικόνα των κρατικών οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών των διεθνών θεσμών, μετακεϋνσιανοί οικονομολόγοι ήταν σαφώς πιο επιφυλακτικοί για το τι θα σημαίνει πρακτικά και για το αν ανατρέπει όντως τις πολιτικές λιτότητας ή απλώς τροποποιεί τον ρυθμό τους [7]...

[1] Jonathan D. Ostry, Prakash Loungani και Davide Furceri, «Neoliberalism: Oversold?», Finance & Development 53(2), Ιούνιος 2016, προσβάσιμο στο <http://goo.gl/RdN0UD>.

[2] Βλ. ενδεικτικά: Κώστας Παπαδημητρίου, «Η ιδεολογική στροφή του ΔΝΤ και του ΟΟΣΑ», Η Εφημερίδα των Συντακτών, 2.6.2016, προσβάσιμο στο <https://goo.gl/96zk4U>. Και, κάπως πιο προσεκτικά και με ορθά σχόλια για τη σχέση ΔΝΤ και ΗΠΑ στην αρχή: Νικόλ Λειβαδάρη, «Το ΔΝΤ πάει... πρώτη φορά αριστερά», TVXS, 3.6.2016, προσβάσιμο στο <http://goo.gl/iPdZSa>.

[3] Βλ. σχετικά Ηλίας Ιωακείμογλου, Τέλος του αιώνα, τέλος της κρίσης; Το μέλλον του καπιταλισμού και η αριστερά, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σ. 145-147 και 156-160.

[4] Και για όποιον δυσπιστεί ακόμη ή δυσκολεύεται να καταλάβει, το ίδιο το άρθρο αναφέρει: «While not the only tool available –exchange rate and financial policies can also help– capital controls are a viable, and sometimes the only, option when the source of an unsustainable credit boom is direct borrowing from abroad».

[5] Μπάμπης Μιχάλης, «Το waiver... μπορεί να περιμένει», Η Εφημερίδα των Συντακτών, 3.6.2016, προσβάσιμο στο <https://goo.gl/c2IUBi>.

[6] Σπύρος Λαπατσιώρας, «Η σημασία του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή», Η Εποχή, 17.2.2013, προσβάσιμο στο <http://goo.gl/AlafbX>.

[7] Γιώργος Αργεΐτης, «Η πολιτική οικονομία του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή», TVXS, 23.2.2013, προσβάσιμο στο <http://goo.gl/UVeMGU>.

Πηγή: ektosgrammis.gr